

Berilo Jugoslovanskega odbora iz Italije

BRZOJAVKA

POŠILJA : IVAN UČENIKOV - KAIRO RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Srednji vzhod

Št. 86

15. novembra 1943.

ZA NAŠO PRAVDO...

V teh dneh - pred 25 leti - pričanja mračna doba primorskih Slovencev. Z belimi zastavami so se vtihotapili v naš zemljo laški pritepenci. In od teh dni dalje vodi naš narod neizprosno borbo proti nenasitnemu laškemu imperializmu.

V zgodovini narodov je četrto stoletje prav za prav kratka doba. Za primorske Slovence pa ta doba ni bila kratka, saj jo je narod preživljal v strašnem trpljenju in še večjem pričakovanju.

Naša borba zares ni izbirala sredstev, ker jih tudi sovražnik ni izbiral pri svojih brezupnih početjih, da nas iztrebi. Niti eno samo ozemlje v Evropi ni svetovni javnosti nudilo toliko splošnega zanimanja, kakor pa ga je dajala ta uboga naša primorska zemlja. Vse do izbruha druge svetovne vojne smo bili primorski Slovenci več ali manj osamljeni v borbi proti fašizmu. Celotisti redki protifašisti italijanske narodnosti, ki jim ni mogoče odrekati protifašistovskih nagnenj, so bili v tej borbi samo opazovalci.

Z izbruhom sovražnosti, posebno pa z razvojem fašistovske politike, ki se je popolnoma nagnila na stran Berlina in se z vojno napovedjo Franciji in Angliji, uvrstila med sovražnike demokracij, je naša borba dobila konkretnije oblike. Na samem ozemlju se je razplela gosta mreža podtalnega dela, ki je Jugoslaviji in zaveznikom nudilo dragocene usluge.

Pred izbruhom sovražnosti v Jugoslaviji je vrhovna organizacija primorskih Slovencev odposlala v tujino svoje zastopnike, da tamkaj branijo in se zavzemajo pri velikih zaveznikih za sveto stvar slovenskega in hrvaškega Primorja. O uspehih in neuspehih te borbe bo spregovorila zgodovina. Na tem mestu o tem delu v podrobnostih ne moremo govoriti. So pa nekateri odlomki, o katerih je potrebno, da zve o njih slovenska in jugoslovanska javnost v tujini in če bo prilika nanesla tudi v domovini.

Že v našem listu št. 81 od 11.10.43. smo v "Pismu iz Amerike" priobčili brzojavko, ki jo je predsednik Jugoslovanskega odbora iz Italije, dr. Čok poslal gg. Rooseveltu, Churchill in ruskemu veleposlaniku v Washingtonu. Kakor nam sporočajo iz Amerike, se je predsednik britanske vlade, g. Winston Churchill po svojem veleposlaniku v Washingtonu zahvalil "Jugoslovanskemu odboru" s posebnim pismom, ki ga priobčujemo v angleškem originalu in slovenskem prevodu. Radi boljšega razumevanja samega

odgovora, objavljamo tudi original brzojavke, ki jo je poslal dr. Čok. Ta glasi:

"Italy's surrender places the fate of the Yugoslavs in the Julian March, who 25 years ago were immolated to Italy, again in the hands of our mighty Allies. This day of reconquered freedom our sentiments of gratitude and sincere congratulations go to the glorious Allied Armed Forces and their great leaders. WE ARE PROUD TO HAVE ALWAYS FOUGHT AGAINST FASCISM TYRANNY AND OPPRESSION AND TO HAVE THUS PARTICIPATED IN THE COMMON EFFORT FOR THE COMMON VICTORY."

(Slovenski prevod: "Predaja Italije postavlja usodo Slovencev in Hrvatov iz Julijske Krajine, ki so bili pred 25 leti žrtvovani Italiji, zopet v roke naših močnih zaveznikov. Na današnji dan ponovno pridobljene svobode hite naša čustva hvaležnosti in naše odkritosrčne čestitke k slavnim armadam Zedinjenih narodov in njihovih velikih voditeljev. PONOSNI SMO, DA SMO SE VEDNO BORILI PROTI FAŠIZMU IN NASILJU TER NA TA NAČIN SODELOVALI V SKUPNIH NAPORIH ZA SKUPNO ZMAGO".)

Odgovor veleposlaništva Velike Britanije v Washingtonu pa pravi tole:

"DEAR DR. ČOK. THE PRIME MINISTER MR. CHURCHILL HAS ASKED US TO THANK YOU FOR YOUR TELEGRAM SENT TO HIM TO LONDON ON OCCASION OF THE SURRENDER OF ITALY. MR. CHURCHILL APPRECIATES THE TRIBUTE YOU PAY TO THE ALLIED ARMED FORCES AND TO ALL THOSE WHO HAVE PARTICIPATED IN THE COMMON BATTLE."

(Slovenski prevod: "Dragi g. Čok. Predsednik vlade g. Churchill nas prosi, da se Vam zahvalimo za brzojavko, ki ste mu jo naslovili v London ob priliki predaje Italije. G. Churchill zelo ceni Vaše sodelovanje v korist zavezniških oboroženih sil, kakor tudi vseh ostalih, ki so sodelovali pri skupni zmagi.")

Toda še predno je prišlo do brezpogojne predaje Italije so se vodili v Kanadi razgovori med gg. Churchillom in Rooseveltom, pri katerih so ugotavljali pogoje za sprejem italijanske ponudbe za predajo. V ameriški javnosti so se tedaj širili glasovi o tem, da Italija zahteva, naj se že pri samih pregovorih o premirju vključi pogoj, ki bo Italiji za-

varoval njene predvojne meje na evropski celini. To bi pomenilo, da bi Julijska Krajina tudi še nadalje ostala pod Italijo. Da bi se zaščitili interesi Jugoslovanov pod Italijo, je predsednik Jugoslovanskega odbora poslal obema glavnima zastopnikoma velesil, gg.Churchillu in Rooseveltu enako glaseči brzojavki:

"At the parleys for the surrender of Italy should be heard also the representatives of those parts of Italy which are not Italian, i.e., of the seven hundred thousand Yugoslavs living in the provinces of Trieste, Gorizia and Istria. Our interests can be represented and safe-guarded only by ourselves. WE DECLARE THAT OUR PEOPLE WILL NOT RECOGNIZE ANY ARRANGEMENT IF NOT TAKEN IN AGREEMENT WITH THEM IN SO FAR AS THEIR INTERESTS ARE INVOLVED."

(Slovenski prevod: "O priliki pregovorov za predajo Italije morajo biti zaslišani tudi zastopniki tistih delov Italije, ki niso italijanski, to je 700.000 Jugoslovanov iz Trsta, Goriške in Istre. Svoje interese lahko zastopamo in ščitimo edino mi sami. V NAPREJ IZJAVLJAMO, DA NAŠ NAROD NE BO PRIZNAL NOBENE UREDITVE, KI BI ZADELA NAŠE INTERESE, AKO TA UREDITEV NI SKLENJENA SPORAZUMNO Z NAMI.")

Tudi na to brzojavko je odgovoril predsednik vlade Velike Britanije, g.Winston Churchill Jugoslovanskemu odboru po svojem veleposlaniku v Washingtonu. Pismo pravi:

"DEAR DR. ČOK. WE HAVE BEEN ASKED TO THANK YOU ON BEHALF OF THE PRIME

MINISTER MR. CHURCHILL FOR YOUR TELEGRAM OF AUGUST 12th ADDRESSED TO HIM REGARDING THE YUGOSLAVS FROM ITALY. THE PRIME MINISTER WISHES US TO ASSURE YOU THAT THE INTERESTS OF THE YUGOSLAVS FROM ITALY WILL OF COURSE BE SAFE-GUARDED IN ANY SETTLEMENT OF THE ITALIAN SITUATION IN WHICH THEY ARE INVOLVED."

(Slovenski prevod: "Dragi g.dr.Čok, Zaprošeni smo, da se Vam zahvalimo v imenu predsednika vlade, g.Churchilla za Vašo brzojavko od 12.avgusta, ki se tiče vprašanja Jugoslovanov pod Italijo. G. predsednik vlade želi, da Vam zagotovimo, da bodo interesi Jugoslovanov pod Italijo vsekakor zaščiteni pri vsaki kakršni koli ureditvi z Italijo, v kolikor bi se nanašala na Jugoslovane pod Italijo.")

Z obema odgovoroma smo Slovenci in Hrvatje iz Julijske Krajine lahko zadovoljni, ker nam potrjuje, da se naše vprašanje pri enem izmed glavnih krmarjev usode Združenih narodov, ne zanemarja niti podcenjuje. Zahvala predsednika g.Churchilla našemu odboru za "sodelovanje v korist zavezniških oboroženih sil" se pač nanaša na vse delo primorskih Slovencev in Hrvatov v teku te vojne: na podtalno delovanje še pred začetkom te vojne, kakor pa tudi posebno na borbe našega naroda v Julijski Krajini v teku te vojne in na naše prostovoljce na Srednjem vzhodu. Priznanje za delo in žrtve s tako visokega mesta samo krepi našo vero, da bo naša pravda tudi dobljena.

DVA GOVORA

Winston Churchill:

V LETU 1944 BODO BORBE NAJHUJŠE

Na obisku pri londonskem županu je predsednik britanske vlade, g.Winston Churchill govoril o sedanjih vojni. Med drugim je dejal:

Po našem zadnjem sestanku na tem mestu, so naši zavezniki in mi sami, preživeli leto zmag na vseh bojiščih. Britanske in ameriške armade so očistile Afriko; zavzele Sicilijo, Sardinijo in Korziko, ter tretjino Italije.

V podmorniški vojni, ki nas je v gotovih trenutkih resno ogražala, smo bitko gladko dobili. Učinkovito smo potolkli nemška mesta, središča izdelave orožja in municije. Krepko smo zadeli tudi samo nemško moralo. Ti udarci, povezani s še drugimi bodo odločilni v bitki za evropsko celino.

Pri vseh teh kopnih, pomorskih in letalskih podvigih je Velika Britanija igrala zelo važno vlogo. Tudi v Tihem oceanu so naši zavezniki Amerikanci dosegli zavidne uspehe.

Ali, odkritosrčno moram priznati, da so v tem zmagovitem letu stali slavni ruski podvigi na prvem mestu. Rusi so osvobodili dve tretjini zasedenega ozemlja. Sovjetske armade so globoko ranile ustroj nemške vojaške moči. Nemška vojna mašinerija je prejela take udarce, ki bodo lahko smrtni.

Naši zavezniki Amerikanci, pa tudi mi sami smo storili vse za prevoz zavezniškega vojaštva čez ocean, da smo ga mogli postaviti sovražniku nasproti. Angleško-ameriški letalski podvigi spadajo

gotovo k glavnim udarcem, ki so v preteklem letu padali po Hitlerjevem samopašnem režimu, ali ničesar ni moglo na tem svetu učinkovitejše drobiti nemško vojno mašinerijo, kakor so to storile sovjetske armade, ki nosijo glavno breme krvi v tej vojni. Pozdravljamo sovjetske armade in maršala Staljina tudi s tega mesta.

MOSKOVSKA KONFERENCA

Vsi smo se razveselili uspehov Moskovske konference. Odločna volja Velike Britanije in Amerike je, da končamo to vojno v zavezništvu z našimi prijatelji Rusi in da po vojni obnovimo svet na osnovi medsebojnega spoštovanja in tovarištva. Do danes še nisem izgubil upanja, da se bodo sestali šefi treh zavezniških vlad.

V našem velikem zavezništvu je zastopanih 33 držav in vlad, ki sestavljajo skupnost Združenih narodov in vsi se trudimo, da bi se ohranila vzajemnost in da bi se zajamčili skupni napor. Glavni cilji, ki jim sledimo, so določeni v Atlantskem sporazumu. Sedaj pa je bila v Moskvi dosežena naša skupna soglasnost, za utrditev temeljev bodočega miru v svetu.

NE BODIMO PREVELIKI OPTIMISTI

Zelo bi grešili, če bi svoje načrte in podvige opirali na utvaro, da se bo Nemčija že v kratkem zrušila.

Osebnost sem prepričan, da bodo v letu 1944 borbe v Evropi najhujše in za zahodne zaveznike najdražje na človeških življenjih. Današnji čas še daleč ni primeren za kakršne koli sanje o miru in zmagi. Hitler ima še 400 divizij pod svojo komando. Ima pa tudi močno policijo, s katero kroti vojsko in civilno prebivalstvo. Ta policijska sila se ne da niti primerjati s tistim, kar je imel na razpolago bivši nemški cesar. Kjer koli smo srečali nemške čete, povsod so se pokazale kot dobro izvežbane in preizkušene.

Pred seboj imamo še težke čase. V nobenem slučaju še ne moremo izključiti možnosti novega napada na naše otočje. Mesece in mesece smo bili čuječi in strogo smo pazili na vsak znak, ki bi upravičil domnevo, da se proti nam nekaj pripravlja. Karkoli se bo zgodilo, prav ničesar ne more vplivati na končni iztek vojne. Če pa se kaj zgodi, bo potrebna največja učinkovitost in potrebni bodo največji dokazi nezlomljivosti duha, ki je tako značilna

Franklin Delano Roosevelt:

44 NARODOV JE PODPISALO SPORAZUM O OBNOVI SVETA

O priliki sporazuma za pomoč in obnovo, ki so ga podpisali zastopniki 44 narodov, je g. Roosevelt poslal preko radija poslanico svetu, v kateri je med drugim dejal tudi tole:

Zastopniki 44 Združenih in Pridruženih narodov so sedaj v Beli hiši. Prišli so, da podpišejo sporazum, s katerim se ustvarja "Organizacija združenih narodov za pomoč in obnovo." Ta organizacija bo ostvarila načela, ki so zapopadana v izjavi Združenih narodov z dne 1. januarja 1942.

Ta sporazum, ki je bil podpisan neposredno po zaključku Moskovske konference, potrjuje, da smo odločeni boriti se do konca ravno tako na političnem in humanitarnem polju, kakor na bojnih poljanah.

Sporazum je utemeljen na načelih, da so Združeni narodi odločeni pomagati takoj po osvoboditvi vsakemu ozemlju z živili in drugimi potrebščinami, kakor tudi poboljšati splošne zdravstvene razmere. Trdno smo odločeni omogočiti, da se vrnejo v domovino vsi vojni ujetniki in politični pregnanci, odločeni pa smo tudi, da obnovimo industrijsko in

za britansko nacijo. Seveda, sedaj ni čas, da bi komur koli razkrivali svojo previdnost. Sedaj ni čas, da bi ljudje zapravljali čas s sanjarjenjem o nekem novem svetu. Hrabro in vestno moramo korakati naprej in do skrajnosti izrabiti vsako minuto, ki nam jo je usoda dodelila.

ZMAGA JE ZAGOTOVLJENA

V nobenem slučaju ni potrebno, da kdaj koli podvomimo v trdno prepričanje, da se bosta morali ne samo Nemčija, pač pa tudi Japonska brezpogojno udati. S tem pa seveda ni rečeno, da se zaradi tega lahko odpočijemo.

Poleg velikih vojnih naporov, ki nam jih narekuje čas, imamo pred seboj tudi še druge težke naloge. Vlada mora ustvariti obširen načrt za povojno dobo. Potrebna bodo živila, potrebna bo zaposlitev in potrebna bo obnovitev domov za vse. Nobena strankarska doktrina, nobeden svetovni nazor, nikak predsek ne sme predstavljati zapreke na naši poti k dolžnosti, da zajamčimo še pred koncem vojne vsem in vsakomer ono, kar mu je za življenje neobhodno potrebno. Vse to pa moramo pripraviti že sedaj med vojno, da bo pomoč takojšnja, ko bodo prenehale borbe na posameznih bojiščih.

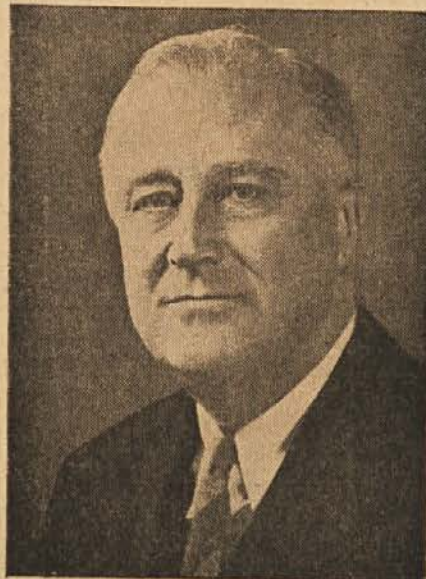
Če ne bomo storili kakih težjih strateških napak, bo vojna v teku leta 1944 dosegla svoj višek.

ŠE SO POTREBNE ŽRTVE

Če se ne zgodi nekaj prav posebno ugodnega - na kar pa ne smemo računati - bo leto 1944 prineslo Veliki Britaniji in Ameriki, ki sta iskreni posestrimi v orožju, največje žrtve na človeških življenjih.

Vojaki Velike Britanije in Amerike se bodo dvignili, da končno obračunajo s sovražnikom. Naša največja dolžnost je, da te junake čuvamo pri dobri volji, saj ta dobra volja navdaja vse Angleže po svetu, in da pomagamo našim armadam v njihovi veliki in težki borbi.

poljedeljsko proizvodnjo.

Predsednik je dodal, da so Nemci in Japonci popolnoma izropali zasedena ozemlja in jih bodo popolnoma osiromašena tudi zapustili. Prebivalstvo teh pokrajin bo strahovito oslabiljeno tako fizično, kakor tudi moralno. Danes ustvarjena organizacija bo zagotovila pravično razdelitev pomoči vse do trenutka, ko bodo posamezni narodi lahko oskrbovali samega sebe z lastnimi sredstvi.

Porušene vasi in mesta v Rusiji, na Kitajskem in v Italiji dovolj zgovorno pričajo, kaj puščajo sile osi za seboj. Pomoč tem predelom ni samo naša moralna dolžnost, pač pa tudi velika vojaška in strateška potreba.

Predsednik je potrdil, da so bile izkušnje v Severni Afriki in Italiji zelo dragocene. Pomoč, ki sta jo nudili Združene ameriške države in Velika Britanija skupno Francoski Severni Afriki, je bila tako učinkovita, da ta ozemlja sedaj lahko že sama skrbje za svoje potrebe.

Trpljenja zaslužjenih narodov se lahko olajšajo samo, če je pri tem delu udeležen ves svet. Nova organizacija za pomoč je demokratična ustanova in nadejamo se, da bo tudi po tej vojni lahko pomagala

premostiti velike težkoče, ki se bodo pokazale. Ta organizacija bo lahko v resnici zblížala vse narode sveta.

* * *

V preteklem tednu so govorili torej trije državniki, ki so vrhunski voditelji sedanje vojne. S Hitlerjevim govorom se ukvarjamo v današnji številki na 9.strani.

Ogromna razlika med demokratskima državnikoma in berlinskim diktatorjem odpira oči tudi najvernejšemu Hitlerjevemu priskledniku. Oba demokratska državnika sta v svojih govorih govorila o obnovi sveta, o zdravljenju strašnega trpljenja, o kruhu, oblačilih in drugih potrebnostih, o zaposlitvi, o delu in zlasti o pravici. Govorila sta o pripravah, ki jih Združeni narodi z največjimi napori snujejo za mir in blagor človeštva. Govorila sta sicer o porušenju in uničenju razbojništva in barbarstva, ali povedala sta tudi, kako zamišljata preurediti svet, da bo živel v miru in blagostanju. Kaj pa Hitler? Govoril je samo o krvi, o smrti, o ubijanju, o policiji itd. Nič ni mogel povedati o novem svetu, kajti ta njegov svet je eno samo ogromno pokopališče.

NOVA VLOGA ITALIJE

Reuter poroča, da je gen. Eisenhower objavil deklaracijo, iz katere posnemamo med drugim tudi tole:

1. Kot vrhovni poveljnik zavezniških oboroženih sil želim sporočiti, da je bila ustanovljena "Komisija za zavezniško nadzorstvo nad Italijo", katere naloga je sprovajati določbe premirja in urediti italijansko gospodarstvo tako, da bo v polni meri služilo vojnim naporom Združenih narodov proti Nemčiji.

2. General-major Kenyan A. Joyce je bil imenovan za predsednika komisije. Komisija ima nadzirati vojaško in gospodarsko aktivnost Italije v smislu določb premirja.

3. Italiji je sedaj določena vloga v tej vojni. Boriti se ima proti skupnemu sovražniku: Nemčiji. Komisija bo stalno na preži, ali se Italija te svoje vloge tudi drži.

4. V zaledju bojišča bodo zavezniško vojsko zamenjale italijanske čete, kakor tudi italijanska uprava. Zamenjava z A.M.G. bo izvršena postopoma. To pa ne pomeni, da bo vladal na tem ozemlju neomejen italijanski nadzor.

5. A.M.G. (Zavezniška vojaška vlada) bo napredovala s 15.armijsko skupino zaradi organiziranja osvobojenega ozemlja.

6. Ko je bilo premirje podpisano, je vrhovni komandant imenoval Vojno misijo pri italijanski vladi, ki ji je stal na čelu generalni poročnik F.N. Mason Mac-Farlanc. To misijo je sedaj zamenjala zavezniska komisija.

7. General Mac-Farlanc je ponovno prevzel mesto guvernerja v Gibraltarju.

8. Komisija za zavezniško nadzorstvo nad Italijo ima štiri odseke: vojaškega, političnega, gospodarskega in upravnega ter odsek za promet.

9. Osebe je izbrano iz častnikov in civilistov, ki so bili za ta posel posebno izvežbani.

10. Pri vseh teh spremembah smo se držali činjenice, da je italijanska vlada vezana na določila premirja. **Vrhovni poveljnik zavezniških oboroženih sil si pridržuje pravico podvzeti vse potrebno za zaščito interesov zavezniških oboroženih sil in italijanska vlada se obvezuje izvršiti vse upravne in druge naloge, ki jih bo zahteval vrhovni poveljnik.**

11. Združeni narodi so na tem, da Italijo preobrazijo v učinkovit vojni instrument proti Nemčiji. Združeni narodi pričakujejo, da bo Italija v tem pogledu pokazala otipljive uspehe. Z zbiranjem vseh narodov v krepko gibanje odpora Nemčiji, bo italijanska vlada lahko pospešila obnovitev svoje zemlje in dokazala svojo vrednost Združenim narodom.

12. V mislu sporazuma treh vlad v Movski je bil ustanovljen Posvetovalni odbor za Italijo, priključen Komisiji za zavezniško nadzorstvo nad Italijo, ki se bo ukvarjal z dnevnimi vprašanji in poleg vojaških priprav tudi še s priporočili, da bi se mogla koordinirati zavezniška politika napram Italiji.

Za začetek bo Posvetovalni odbor sestavljen po zastopnikih Združenih držav, Velike Britanije, Sovjetske Rusije in Francoskega odbora za narodno osvobojenje. **Pozneje mu bodo priključeni zastopniki Jugoslavije in Grčije.**

V BOLJŠE RAZUMEVANJE

Reuter poroča, da je bila zadnja poslanica generala Wilsona naslovljena v prvi vrsti na neredne čete na zahodu Jugoslavije, ki pa niso v zvezi z oboroženimi silami generala Mihajlovića niti s Titovimi partizani. Ti "sodelavci" so se sami izdajali kot četniki, v resnici pa so to ljudje, ki s četniki nimajo nič skupnega. Ti sodelavci so bili organizirani od Italijanov za borbo proti partizanom.

HITLER IN DRUGO BOJIŠČE

Pred nekaj dnevi se je po zelo dolgem času zopet oglasil berlinski diktator Adolf Hitler. Tudi to pot je kričal in rjovel, saj vzrokov je bilo zares kar preveč. Ko je stresel svojo - opravičeno - jezo na Amerikance, je zagrozil Angležem. Sicer ni povedal nič določenega, ali prusijaški gumpci so gotovo mislili, da bo Britance pojedel kar za zajutrek. No, pa ni bilo tako strašno hudo. Povedal je namreč, da prusijaške divizije zvesto čakajo na zahodni obali in da bodo z Britanci in Amerikanci pomedle, da se bo kar kadilo.

Tudi pokojni Mussek je nekaj podobnega govoril pred vdorom na Sicilijo. Stvar pa se je kljub nemškimi divizijam vendarle drugače iztekla, kakor pa je napovedoval pokojni diktatorček. Musso sploh ni imel nobene sreče s svojimi prerokovanji - in tudi Dolfek se je v zadnjih dveh letih že kar preveč pogostokrat urezal.

Naj navedemo samo nekaj Hitlerjevih prerokb: 21.oktobra 1941. . . "Ruski sovražnik se je zrušil pod tako strahovitimi udarci, da si nikdar več ne bo opomogel." (Ni se zrušil, opomogel pa toliko, da Hitlerja kar pošteno glava boli).

8.novembra 1941. . . "Nikdar še ni bilo tako ogromno cesarstvo zdrobljeno in uničeno v tako kratkem času, kot se je to zgodilo v teh dneh s Sovjetsko Rusijo." (!?)

15.marca 1942. . . "Eno stvar danes vemo: Boljševiki, ki se jim pozimi ni posrečilo premagati nemških armad in njihovih zaveznikov, bodo doživeli na poletje svoj zasluženi konec." (Hahaha!)

26.aprila 1942. . . "Prihodnjo zimo bo naša armada na vzhodu bolj oborožena in opremljena, kakor katera koli na svetu. Nikdar več ne bodo naši vojaki prenašali takih težav, kakor so jih preživljali pretečno zimo. . .!"

30.septembra 1942. . . "Bodite popolnoma prepričani, da je naša fronta trdna kot granit! Tako na vzhodu, kakor na zahodu, severu in jugu. . . Zasedba Staljingrada, ki ni več daleč, bo tako ogromen uspeh, da bo z njim naša zmaga zagotovljena za vse večne čase. Popolnoma se lahko zanesete na moja zadržila, da nas iz Staljingrada nobena človeška sila več pregnati ne more." (Danes so Nemci oddaljeni 650 kilometrov zračne črte od Staljingrada!)

8.novembra 1942. . . "Vzeti sem ga hotel (Staljingrad). . . In vi veste, da smo skromni - prav za prav smo ga tudi že vzeli. Le tu pa tam je še nekaj malih točk odpora. . ." (Te točke so požrle šesto nemško armado).

24.februarja 1943 je Hitler dejal:

1. ". . . tudi to zimo smo izgubili del (?) uspehov, ki so jih naši vojaki izvojevali poleti.

2. ". . . neštivilne težave in neuspehe smo doživeli s strani istih sovražnikov, proti katerim se moramo boriti tudi danes."

Seveda bi takih "prerokovanj" našli lahko še mnogo več. Tudi zadnji Hitlerjev govor ni bil drugačen v tem pogledu, zato pa se je v ostalem precej razlikoval od njegove navade. Doslej je Hitler pretil evropskim narodom in posebno demokracijam. ♪

svojem zadnjem govoru pa je pošteno zlasal svoje lastne ljudi in jim obljubil vse tisto, česar so deležni zaslužnjeni evropski narodi. Nekaj torej v rajhu ni v redu. To pravijo tudi poročila, ki javljajo, da je v več nemških mestih razglašeno obsedno stanje. Pa še nekaj je, kar je Hitlerja tako strašno razjezilo. Moskovska konferenca.

Druga fronta, o kateri so se seveda v Moskvi tudi v podrobnostih domenili, spravlja Hitlerja v obup. Star pregovor pravi, da je tisti, ki stalno zatrjuje, da ima trdne živce, te živce že davno izgubil. Res je, da pri Hitlerju to ni nič novega, vendar kažejo vsi dogodki ne samo v Nemčiji, pač v njegovem lastnem življenju, da mu petindvajsetletnica prusijaškega poloma vrta po trebuhu. V Rusiji neprenehoma podijo sovjetske armade Hitlerjeve horde proti poljski in romunski meji. Že v najkrajšem času lahko nastane v Evropi novo bojišče. Hitler se ne bo boril samo na eni strani evropske trdnjave, pač pa najmanj na treh. Tega pa se je že od nekdanj tako hudo bal. Skoro v vsakem svojem govoru pred dvema letoma je to bojazen stalno povdarjal nemškemu narodu. To je bilo takrat, ko je Hitler imel na milijone dobro oborožene vojske, ko so njegove tovarne delale s polno paro in ko je bila notranja fronta trdna in nepremagljiva. Stvari pa so se močno spremenile. Najboljše milijone nemških vojakov je pokončalo rusko bojišče. Na desetstisoče

(Konec na 12 strani.)

V teku meseca marca 1940 je finska zadeva vse preveč motila francosko zunanjo politiko. Daladier je s sodelovanjem Velike Britanije pripravil ekspedicijski korpus, ki naj bi pomagal Finski. Ta ni nikoli odpotoval na Finsko. Še pred vkrcanjem je bilo podpisano rusko-finsko premirje. Daladier se je kot predsednik vlade moral posloviti in prepustiti mesto Reynaud-u, zadnjemu ministerskemu predsedniku III. republike.

Tudi na Angleškem je prišlo do spremembe vlade. Znameniti Churchill je kot prvi lord admirality 30. marca po radiu povedal tole: "Ni v interesu angleške politike, da išče prepis z Rusijo". S tem je odgovoril Molotovu, ki je pred njim potrjil, da sedaj, ko je Rusija zavarovala svoje meje proti Finski, ostaja nevtralna za časa sedanjega evropskega konflikta.

NEMŠKI VDOR V EVROPO

April, maj 1940

Mesec april 1940 pomeni konec tokazvane "čudne vojne". Reynaud v Franciji kaže znatno več energije proti nevtralcem, kakor pa njegov predhodnik. 8. aprila so zavezniki sporočili, da so v norveške vode položili mine, ker te vode uporabljajo Nemci za prevoz rude iz Narvika.

Ali tudi Nemčija je medtem pripravila svoj udar. Nenadoma so nemške tolpe vdrle na Dansko in Norveško. S tem pričenjajo prve velike bitke v Evropi. Britanska flota je sicer obdržala svojo premoč na morju, vendar je Hitler vdrl na Norveško s prevaro in s pomočjo svojega letalstva. Zavezniški ekspedicijski korpus, ki je bil namenjen za Finsko, je bil vkrcan za Norveško. Bitka za Norveško je bila razmeroma kratkotrajna. Zavezniki so sicer dosegli nekaj krajevnih uspehov, zlasti v Narviku, ali so bili primorani zapustiti ozemlje.

Mesec dni kasneje. 10. maja je nastopil največji dogodek v tej vojni. Hitler je poslal svoje oklopne divizije proti Nizozemski, Belgiji in Franciji. Obmejne utrdbe so padale druga za drugo in oklopne divizije z ogromnimi krdeli letal so drvele proti Rokavskemu prelivu in proti Parizu.

BITKA ZA FRANCIJO

Na dan nemškega napada je Churchill postal ministerski predsednik Velike Britanije, sestavil je koalicijsko vlado in povezal vse aktivne sile Velike Britanije. Močno je pojačal zvezo z Reynaud-em. Ali vojna na Francoskem se je hitro bližala popolni francoski katastrofi. 15. maja so Nemci vdrli pri Sedanu in britanske armade so bile potisnjene proti Belgiji. 18. maja je Reynaud poklical v svojo vlado maršala Petain-a kot podpredsednika. 19. maja je bil odstavljen general Gamelin in general Weygand je iz Sirije priletel z letalom, da zavzame mesto vrhovnega poveljnika francoske vojske. 21. maja so Nemci vdrli v Amiens, v Arras in Abbeville. Reynaud je obupno klical na pomoč Združene ameriške države. 26. maja so nemške divizije prispele v Boulogne in v Calais. Reynaud je odpotoval v London na posvet s Churchillom. 28. maja je belgijski kralj Leopold položil orožje. Dunkerque... Junaški umik, ali samo umik. 120.000 Britancev in Francozov je sicer rešilo gola življenja, ali na obali so ostale velike množine tankov, topov in municije. Usoda Francije je bila zapечатena.

KAPITULACIJA

Junij 1940

3. junija je nemška Luftwaffe demonstrirala nad Parizom. Weygand se je trudil braniti črto na Sommi, ali Nemci so si že zavarovali številna mostišča in likvidirali francoski ekspedicijski korpus, ki je hitel na pomoč Belgiji in ostal obkoljen na severu. 6. junija je Reynaud ponovno klical na pomoč Združene ameriške države. Roosevelt je odgovoril, da bo Amerika z največjo naglico pospešila dobavo vojnega materijala, ali da ne more objaviti Nemčiji vojne, ker tako odločitev lahko daje samo ameriški kongres. 10. junija je Mussolini porinil nož Franciji v hrbet. Doslej se je Mussolini stalno trkal na prsa kot "nebojovnik", govoril seveda o Korziki, Tunisu, Nici in Savoiji, o 8 milijonih bajonetov in laških pohlepih...

V Franciji so dogodki prehitevali drug drugega. 14. junija so Nemci vkorakali v Pariz. 16. se je zadnjič sestala vlada Reynaud-a. Churchill je predlagal popolno zvezo med Veliko Britanijo in Francijo, ki naj bi imela en sam parlament in predstavljala eno samo nacijo... Francozi so to odklonili, Reynaud je odstopil. Maršal Petain je prevzel oblast in še istega dne objavil, da so sovražnosti končane. 18. je general de Gaulle poslal francoskemu narodu poslanico, v kateri je svoje rojake rotil, naj vztrajajo v borbi in pozval francosko vlado, da se takoj preseli v Alžir. Ali vse je bilo zastoj. General de Gaulle se je postavil na čelo Svobodnih Francozov.

Premirje je bilo podpisano 21. junija v Compiègne. prav v istem vagonu, v katerem je bilo pred petindvajsetimi leti podpisano premirje med zavezniki in Nemci. Nemčijo so zastopali Hitler, Goering, Raeder, von Brauchitsch, Keitel, Ribbentrop in Hess. Francijo pa generala Huntziger in Bergeret, admiral Leluc in Leon Noel, bivši veleposlanik v Varšavi.

Francija je bila razdeljena v dve coni: v okupirano in neokupirano. Ves svet je mislil, da bo francoska vojna mornarica izplula proti afriškim, britanskim ali nevtralnim lukam. V smislu pogojev premirja pa je ostala zasidrana v francoskih pristaniščih.

23. junija je bilo podpisano premirje z Italijo, čeprav so francoske čete zelo uspešno odbile vse italijanske napade.

FRANCOSKA VOJNA MORNARICA

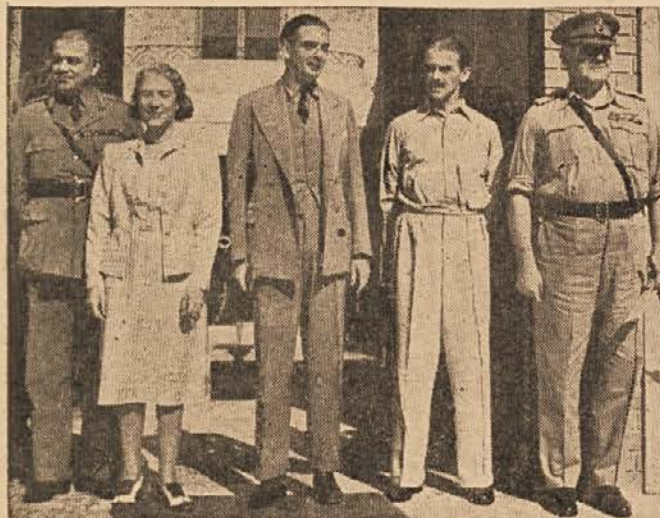
Julij 1940

V tem zgodovinskem trenutku druge svetovne vojne sta postali dve državi močno ogroženi od nemške vojne mašinerije: Velika Britanija, ki se ni zadovoljila z dejstvom, da bi mogla francoska vojna mornarica pasti Nemcem v roke in Rusija, ki je bila zelo vznemirjena zaradi razvoja dogodkov na Balkanu.

26. junija so Rusi poslali Romuniji ultimatum, na podlagi katerega je URSS dobila Besarabijo in se-

VOJNA V SLIKAH

Pri svojem povratku iz Moskve se je g. Robert Antony Eden, zunanji minister Velike Britanije ustavil tudi v Kairu. Obiskal je našega Kralja in predsednika jugoslovanske vlade. Od leve na desno stoje: gen. Ismay, gospa Casey, g. Eden, minister g. Casey in gen. Wilson.

Napelska luka je ena izmed najbolj porušenih pristanišč v sedanji vojni. Seveda pa je tudi mesto močno trpelo zaradi bombardiranja. Posnetek prikazuje ulico Cave v severovzhodnem delu mesta, ki je bil hudo prizadet. Ital. civilno prebivalstvo pomaga pri čiščenju.

Ameriško sanitetno vozilo, ki ga je nemška protitankovska mina prevrgla. Nemci pri svojem umikanju postavljajo mine na vsakem koraku in zavezniški pionirji imajo dovolj dela, da očistijo prometna omrežja. Zato je tudi napredovanje razmeroma počasno in zamudno.

Ameriška pehota je z bacardi ogorčeno napadla sovražnika v odseku severovzhodno od mesta Vietri. Vsi cilji so bili zavzeti in Amerikanci so ujeli precejšnje število nemških vojakov. Pri tem podvigu so jim pomagali britanski inž. oddelki, ki so jim odpirali pot.

Venka hiša pri zmagovitem zavezniškem pohodu v Italiji je obenem tudi mala trdnjava, tako za sovražnike kakor tudi za zavezniške oddelke. Po vsakem zavezniškem napadu sledi nemški protinapad, zato je treba venko hišo braniti. Vojaki so tega že navajeni.

Vsak kvadratni meter Italije je treba zavzeti z ognjem. Zemljišča so za manevriranje zelo neprikladna. Zavezniške čete si morajo utirati pot čez visoke hribe, ozke tesnjace in strme globeli. Napredovanje zahteva mnogo naporov, ker je prekrba zelo otežkočena.

verno Bukovino. - 3. julija pa je Velika Britanija poslala ultimatum francoski floti v Mers-el-Kebir, kjer je prišlo do pomorske bitke. V Aleksandriji so bile edinice francoske mornarice razorožene, tiste pa, ki so bile usidrane v britanskih pristaniščih, so se Angležem podale brez resnejšega odpora. 8. julija so Britanci v večji pomorski bitki onesposobili francosko bojno ladjo "Richelieu" v bližini pristanišča Dakar.

Že 23. junija je Petain imenoval Lavala za predsednika vlade. Zaradi dogodkov 5. julija (bitka s francosko mornarico pri Mers-el-Kebir) so bili diplomatski odnošaji med Francijo in Anglijo pretrgani. Predsednik Lebrun je demisioniral in Petain se je sam proglasil za šefa države.

Zmage pijani Hitler se je pripravljaval za vdor na britanska otočja. Veliko število invazijskih čolnov so Nemci zbrali po raznih invazijskih lukah. Vse se je zdelo, da prihaja usodna ura za Anglijo.

BITKA ZA ANGLIJO

September 1940

Predigra vdoru na britanska otočja je pričela z množestvenimi zračnimi napadi na britanska mesta. Nemci so bombardirali zaporedoma London, Birmingham, Coventry, Cardiff in mnogo drugih britanskih mest. Ali Anglija je vzdržala. Spitfajerji in Harikeni so triumfirali nad Messerschmidti in Junkersi. Angleška vojna poročila so vsak dan sproti javljala veliko število zbitih nemških letal. 16. septembra je bil ves Rokavski preliv v plamenih. Hitlerjevi invazijski čolni so goreli, 189 nemških letal so Britanci sestrelili v 24 urah. Bitka za Anglijo je končala s popolno zmago Britancev.

Po strahovitih izgubah je nemško letalstvo svojo taktiko spremenilo. Namesto velikih zračnih podvigov, ki so imeli namen ustvariti pogoje za vdor na Anglijo, so se odslej nemški letalci trudili, da zmedejo normalno življenje na Angleškem in omajajo britansko moralo. V tem pa niso uspeli.

V avgustu je bila ustvarjena nova fronta. Lahki so vdrlili v britansko Somalijo, Angleži so se pred njimi umaknili. 14. septembra so Italijani vdrlili na egiptsko ozemlje in prispeli do Sidi Baranija, kjer so bili zadržani.

V tem času so se prve francoske kolonije pridružile generalu de Gaulle-u.

V Romuniji postaja politični položaj z vsakim dnem nevarnejši. 6. septembra se je odpovedal prestolu kralj Karol, katerega je nasledil njegov sin Mihael. Mesec dni kasneje so nemške čete zasedle državo. Politika maršala Petaina se stalno nagiblje v tem času k "sodelovanju" z Nemci. Petain se je sestal s Hitlerjem v Montoire-u. Petain se je obvezal postaviti pred sodišče Bluma, Reynaud-a in Mandela. Churchill in Roosevelt sta ponovno pozvala vichysko vlado, naj ostane strogo nevtralna. Churchill je to napravil s poslanico preko radia, britanski kralj in Roosevelt pa sta Petainu poslala pismena sporočila.

OKTOBER 1940

Proti koncu oktobra 1940 je nov dogodek razburil vso svetovno javnost. 28. oktobra je Italija poslala Grčiji ultimatum, na katerega je Metaxas odgovoril z odločnim "ne". Še isto uro so Italijani vdrlili na

grško ozemlje. Junaška grška armada pa ni Italijanov samo zadržala, pač pa je fašistovske horde pogrnala v Albanijo; zavzela Korico in Pogradec in s tem z enim zamahom razpočila laški balon o milijonih bajonetov. Ta odpor pa je pokazal še drugo večjo važnost za zaveznike, o čemer bomo govorili kasneje.

OB KRAJU L. 1940

6. novembra je bil predsednik Roosevelt tretjič izvoljen za predsednika U.S.A. Njegovo stališče nasproti Veliki Britaniji je bilo popolnoma jasno: Pomagati Veliki Britaniji, kolikor je pač le mogoče. Ameriški parlament (kongres) pa še ni hotel nič vedeti o vstopu U.S.A. v vojno. 3. septembra je kongres dovolil, da ameriška vojna mornarica prepusti Britancem 50 rušilcev, da bi na ta način Velika Britanija zamašila vrzeli, ki so nastale s kapitulacijo Francije.

2. novembra je predsednik Roosevelt obljubil Grčiji vso materialno pomoč, kakor tudi vsem ostalim narodom, ki se bodo uprli nemškemu nasilju. Tako je bil storjen prvi korak k poznejšemu ameriškemu zakonu o "zakupu in posojevanju".

12. novembra je prispel v Berlin Molotov na povabilo Hitlerja. S seboj ni prinesel ničesar in tudi ničesar ni obljubil...

Proti koncu 1. 1940. je os prispela po velikih osvojitvah na mrtvo točko. Doživela je celo polom z načrtom vdora na Britansko otočje. In še nekaj: 9. decembra je pričel general Wavell z ofenzivo v Libiji, in Italijani, ki so se do sedaj umikali v Albanijo, so tudi Wavellu pokazali pete. Z desetkrat manjšo vojaško silo je nilska armada zasedla Sidi Barani in Solun. 28. decembra je vkorakala v Bardijo. V teku januarja 1941 sta padla Tobruk in Bengazi. 23. decembra je Churchill poslal laškemu narodu poslanico, v kateri je dejal med drugim: "En mož, en sam mož je odgovoren za vse italijanske nesreče. Britanske armade uničujejo in bodo uničile italijanski afriški imperij." Zelo resnične besede.

JANUAR 1941

Velika Britanija je v tem času praktično popolnoma osamljena v borbi proti osi. En sam zaveznik je, katerega ozemlje še ni zasedeno, Grčija. V Londonu so tele emigrantske vlade: belgijska, češko-slovaška, poljska, abesinska, luksemburška, nizozemska in zastopniki Svobodnih Francozov.

Toda Velika Britanija uživa veliko moralno in materialno pomoč Združenih ameriških držav. Na čelu pa ji stoji Churchill, ki je mobiliziral vse produktivne sile britanskega cesarstva in ki marljivo pripravlja strategične načrte in se trudi, da bi preprečil zvezo med Japonsko na eni strani in Berlinom in Rimom na drugi strani. Vsa Velika Britanija je stisnila pesti in zobe v neuklonljivi upor proti sovražniku, ki se zaveda šibkosti in osamljenosti svojega nasprotnika. Ves svet pričakuje, da bo Hitler z vso silo udaril na britanska otočja. Medtem pa mešetari po Balkanu in s podkupovanjem snubi zlasti Jugoslovane, ki so tako nesrečni, da jim stoji na čelu šibka in bojazljiva vlada. Hitler si hoče zavarovati hrbet na jugu, ali mu je jugoslovanski narod račune prekrižal.

(Konec prihodnjic)

50 mesecev druge svetovne vojne

I. DEL

Petdeset mesecev že. Hitler tega gotovo ni hotel in nikdar s tem ni računal. Usoda diktatorjev je, da jih dogodki dvignejo v nedogledne višine, njihove napake pa v tleje ob tla. Samo grobovi še pričajo o njihovi krvoločnosti in samopašnosti. Ali komaj trije rodovi dorastejo, že izginejo v pozabljene diktatorjevi zločini - in za zgodovino ostane slavospev. . .

POLJSKA September 1939

Ko se je 1. septembra 1939. leta z vso prusijasko silovitostjo vrgel Hitler na Poljsko potem, ko je s pristnim prusijaškim napuhom zavrgel vse napore demokratskih sil za ohranitev miru, se je zdelo, da se mu je zmaga nasmehljala, vsaj za trenotek. V treh tednih so njegove horde pohodile Poljsko. Borba je bila junaška, ali tudi brezupna. Obsedanje Varšave, odpor trdnjave Hele in nešteto drugih junaških podvigov je pogrnjenih s slavo poljskih armad, ali Poljska je padla razorana od nemških oklopnih divizij in pod udarci brezobzirnega nemškega letalstva, ki je z največjo surovostjo spreminjal v prah in pepel nebraniena poljska mesta in z največjim sarkazmom pobijalo poljsko civilno prebivalstvo.

3. september. Velika Britanija je tega dne ob 11 uri dopoldne po svojem berlinskem poslaniku napovedala Nemčiji vojno. Francija ji je sledila istega dne ob 5 uri popoldne. Demokratske sile so še v zadnjem trenutku napenale vse sile, da bi preprečile vojno. Države podpisnice bazantanja v Monakovem nai bi se ponovno sestale in poskušale urediti najvažnejša vrašanja. Ali Hitler je želel vojno, dokler "je še mlad".

19. septembra je Hitler prišel v Gdansk. Njegovo zmago nad Poljsko je že dva dni kalil - "vzhodni zaveznik", ki je prekoratil vzhodno poljsko mejo, da bi si zavaroval obširna ozemlja pred nemško dinamiko.

28. septembra so Ribbentrop, Staljin in Molotov potegnili medsebojne meje na Poljskem. S tem je bila izvršena četrta delitev Poljske. Rusom je bilo sedaj jasno, kakšna nevarnost jim preti na zahodu. Jože Staljin se je dobro zavedal, da bo prišel dan, ko bo moral Sovjetsko Rusijo braniti pred Hitlerjevimi oklopnimi divizijami. Odločil se je, da varnostna ozemlja razširi in utrdi. V teku meseca oktobra je Sovjetska Rusija podpisala zavezniške pogodbe s svojimi baltičskimi sosedi z Estonsko, Letonsko in Litvo. Na ta način si je ustvarila važna oporišča za svojo vojno mornarico, svoje letalstvo in vojsko. Staljin je povabil tudi Finsko v krog svojih zaveznikov, ali je Finska njegove pogoje odbila.

Izbruhnla je vojna med obema državama. Ta vojna je bila obenem tudi največja potegavščina v svetovni zgodovini. Mala Finska se je "uspešno" upirala veliki Rusiji. Rusi so vodili vojno, kakor da so najslabše oborožena vojska na svetu, ž njo pa so dejansko vodili Hitlerja za nos. Vojna je končala 12. marca 1940., ko je Finska kapitulirala.

ČUDNA VOJNA Oktober 1939 do aprila 1940

Medtem se je na zahodu razvijala takozvana "čudna vojna", ki so jo Nemci imenovali "Sitzkrieg". V resnici so Nemci sedeli v Sigfriedovi utrjeni črti, nasproti zaveznikom, ki so se udobno razmestili po Maginot-jevi liniji. Hitler je oktobra 1939. v svojem velikem govoru v Reichstagu ponujal zaveznikom mir. Zavezniki so mir odklonili in z obeh strani reke Rene sta se nasprotnika pričela pripravljati na pravo vojno. Hitler je imel seveda mogočno prednost, ker se je na vojno pripravljaj polnih sedem let. Takratni predsednik britanske vlade Chamberlain je povedal, da je Velika Britanija napravila načrt za tri leta vojne.

V teh dolgih mesecih popolnega miru na bojiščih so zavezniki vse pogostejše opominjali nevtralne države. Vojna s polaganjem morskih min, kakor tudi podmorniška vojna pa nista počivali. Veliko število nevtralnih ladij je bilo potopljenih, ali nevtralci se niso mogli odločiti, kar je za nekatere izmed njih bilo pogubonosno. Tudi zavezniki sami so bili zelo popustljivi. Šele incident z nemško ladjo "Altmark" meseca februarja 1940 je pokazal neke spremembe. Britanski rušilec "Cossak" je ladjo zasledoval in jo napadal v norveških vodah, ki jih je nemška ladja izrabljala za izigravanje zavezniške blokade.

Edino Turčija je z zavezniki podpisala 19. oktobra pogodbo proti vsakršnemu nemškemu napadu. Pri tem si je ohranila pravico, da v nobenem slučaju ne vstopa v vojno proti Rusiji. V januarju 1940 je Sumner Welles prepotoval važnejše evronejske prestolice, kar je novzročilo govorice o drugi Hitlerjevimi mirovni ponudbi. Ta pa je bila s strani zaveznikov z isto odločnostjo odbita, kakor prejšnja. Angleški vojni mornarici se je mesec dni poprei pokazala prilika, da preizkusi svojo pomorsko nadoblast. Niene edince so napadle nemško ženno križarko "Graf Spee", ki so jo nrisilile, da se je potopila ob izlivu reke Rio de la Plata.

Britansko letalstvo je močno pomnožilo svoje pofete nad Nemčijo in letala so prapridno trosila letake nad Kielom, Hamburgom in Kuxhafnom.

GLAVNA SKUPSTINA JUGOSLOVENSKOG CRVENOG KRSTA

U nedelju 7 o.m. u 10 sati dopodne bila je sazvana u prostorijama Jugoslovenskog Doma u Kairu glavna skupština Pododbora Jugoslovenskog Crvenog Krsta u Kairu.

Prisutan je bio priličan broj predstavnika vojnih i civilnih vlasti kao i predstavnika Crvenog Krsta i njegovih članova.

Skupštinu je otvorio predsednik Pododbora, g. Miloje Smiljanić, ministar na strani, koji je u svom izveštaju opširno prikazao rad Pododbora od 1 septembra 1942 god do 31 avgusta 1943 god. Govoreći o izveštaju Pododbora za prvih šest meseci, kojega je na istom mestu izneo 4 aprila o.g., g. predsednik konstatovao je, da se i u ovom vremenu dosta radilo i uradilo te da se je dosta novca primilo i utrošilo. Dok su se raniji mesečni kontingenti kretali oko 2000, 3000 i 4000 paketa, u poslednjim mesecima pošiljke su se povećale i postigle broj od 8000 paketa mesečno. Od marta 1943 do avgusta (inkl.) poslato je bilo 37723 paketa u težini od 280573 kg.

Primanja za ovih šest meseci iznela su L.60194 i 658% od čega je od Vlade primljeno 47146 i 620% a 13048 i 38% Eg.F. Pododbor sakupio je na Srednjem Istoku. Uprava se nada da će predstojeća sezona biti još unosnija nego prošla.

U mesecu martu o.g. osnovana je sekcija našeg Crvenog Krsta u Bajrutu.

Zatim je blagajnik Pododbora Crvenog Krsta pročitao bilans za vreme od 1 septembra 1942 god. do 31 avgusta 1943 god. iz koga izlazi da je Pododbor nabavio i poslao:

Životnih namirnica:

95600 kg riža	L.E.2.368,845	
70191 „ leće	2.470,565	
49566 „ pasulja	3.060,405	
57648 komada Corned Beef-a	5.246,975	
59525 „ ribe	3.604,030	
32016 „ kondenz. mleka	2.164,780	
21183 „ marmelade	3.064,043	
12912 „ pasulja, graš., mak.	909,355	
10481 „ meda	793,655	
8994 „ sos paradais	762,065	
1002 „ sira	197,135	
6152 „ masti	1.010,300	
3560 „ Quick Oats	339,100	
3555 ok makarona	367,725	
6444 „ prepeka	845,780	
7828 „ halave	1.180,625	
10804 kg datelja	592,350	
10200 „ šećera	444,310	
5519 „ kafe, kakao, čokol	1.826,080	
719 funti čaja	160,350	
		31.408,473

89561 y.raz.platna	L.E.6.402,543	
10536 pulovera	1.825,650	
15788 maramica	547,054	
9297 čarapa	1.157,310	
2000 cipela	1.800,000	
raz.konfekcije	1.030,087	
		12.762,644

Sapun:	L.E.	3.862,144	
Duvan:	3.093,795		
Lekovi	277,493		
Novogodišnji paketi & kalendari	304,875		
Troškovi ambalaže	L.E.	4.716,269	
Troškovi ekspedicije	377,357		
Opšti troškovi:			
stan, osv., telef	288,027		
kanc.trošk., plate	278,621		
drugi troškovi	157,545		724,193

Dotacija Cr. Polumesecu od koncerta		314,450	
Troškovi koncerata ovde i u Aleksandriji		166,500	
Zajam.sekciji Bajrut		2.164,682	
Gotovina 31 avgusta 1943:			
u blagajni	L.E.	359,626	
protivr. L.P.28,365	„	27,210	
u banci	„	43,876	430,712

Ukupno ... L.E.60.603,557

Pošto je ovaj račun bio primljen, predsednik je izvestio, da će Uprava ostati ista, kao što je bila u prošlom periodu.

Za tim predložio je predsednik da se u okviru Pododbora stvori novo odeljenje, koje je već jedan put postojalo, za skupljanje odela i namirnica a koji će stokovi da posluže za prvu pomoć zemlji, kad bude oslobođena. Time je javna skupština bila završena.

APPEL POUR LES PAUVRES EN YUGOSLAVIE. L'organisation des Dames Slovènes, sous la protection et sous le contrôle des Sœurs Scolastiques Slovènes, Alexandrie et Le Caire, adresse un chaleureux appel à toute personne de bonne volonté pour des offrandes d'effets personnels usagés (vêtements, lingerie, chaussures, etc., etc.). Ces effets seront recueillis et gardés ici, pour être envoyés tout de suite après la guerre en Yougoslavie, où la misère de la population est indescriptible déjà maintenant et sera encore empirée avant la fin de la guerre. La population en Yougoslavie a été dépouillée de tout et les besoins seront extraordinaires. - On prie de vouloir bien envoyer les donations aux Sœurs Scolastiques Slovènes, 36, rue Menasce, Moharrem bey, Alexandrie, ou à leur Succursale du Caire, Protection de la Jeune Fille, 8, rue Kawala.

AMERIŠKO SLOVENSKO ČASOPISJE

Tako v Severni, kakor tudi v Južni Ameriki izhaja večje število slovenskih dnevnikov in tednikov. V našem listu smo že večkrat prinesli odlomke iz tega časopisja, ki kaže veliko povezanost Slovencev med seboj. Večkrat najdemo tudi ponatise iz "Bazovice", kar pomeni, da naši bratje z vneto zasledujejo dogodke tako v domovini, kakor tudi drugod, kjer živi sedaj naš narod. "Slovenski list", ki izhaja v Buenos Airesu je ponatisnil v celoti naš članek: "Brezpogojna predaja" št.56 z dne 7.febr. 1943. Prinaša pa še tudi druge manjše vesti.

NOVA KNJIGA O SLOVENCIH

Louis Adamič, slovenski ameriški pisatelj, je napisal novo knjigo v angleškem jeziku: My Native Land (Moja domovina), v kateri popisuje današnje Jugoslavijo in dogodke zadnjih let. Slovenski ameriški pisatelj popisuje v svoji knjigi, kako so se razvijali dogodki, ki so privedli do današnjega stanja.

Knjige še nismo prejeli in zato o njej tudi ne moremo ničesar podrobneje napisati. Gotovo pa je, da je knjiga zelo pomembna in bo zato gotovo vzbudila veliko zanimanja med ameriško javnostjo.

V zadnjem poglavju je pisatelj dodal celotno brošuro predsednika Jugoslovanskega odbora iz Italije, dr.Ivana M. Čoka: "PROBLEM TRSTA", o kateri bomo v eni izmed prihodnjih števil podrobneje poročali.

Hvalježni smo pisatelju, da je na ta način najvažnejši slovenski in jugoslovanski problem udomačil med Amerikanci in s tem potrdil popolno upravičenost naših zahtevk po Trstu.

DETEKTIV PETER FIRBEC

DEVETI POLOM

Ko je Riko Roland s privihanim ovratnikom svojega povrnika, z rokama v žepih in elegantno palico pod pazduho prispel v svoj hotel, se je v daljavi že sivila zora. Pregledal je knjigo tujcev in ko je zapazil ime lepe blondinke, se je zadovoljno namuzal. Z dvigalom se je dvignil v svojo sobo, ki pa jo je minuto nato že zopet potihoma zapustil. Troje vrat dalje po hodniku je z veliko opreznostjo pritisnil na kljuko. Vrata so bila zaklenjena; šum pa, ki je prihajal iz sobe, mu je dopovedoval, da v sobi vedo zanj. Samo trenu tek nato je zaslišal šepet ženskega glasu: "Ali si ti Riko?"

"Da", je komaj slišno odgovoril skozi luknjo ključavnice. Vrata so se odprla in se za njim skoro neslišno zopet zaklenila.

Lira Laro, ki je tičala v kričeči pižami, je ogledovala Rika začudeno in skoraj prestrašeno. Nato pa je pričela krčevito ihteti, se vrgla na posteljo in z rokama zakrila obraz. Riko je božal njene kodre in dejal:

"Ali hočeš z menoj?"

Skozi solze ga je vprašujoče pogledala.

"Kaj, sedaj?"

"Da, takoj..."

"Reci mi, Riko..."

"Vse ti bom povedal - ampak ne sedaj. Ali greš z menoj?"

Obotavljala se je trenutek, ali Riko je silil v njo:

"Ali greš ali ne! Takoj se moraš odločiti!"

"Grem".

Pri vratarju sta se ustavila. Riko je poravnal račun in spremljal Liro Laro k taksiju, ki ga je telefonično naročil. Vozaču je imenoval oddaljeno predmestje in zaprl vrata avtomobila za seboj.

Ko so strnjeno sezidane ulice izginile in se je ob cesti samo še tu pa tam pokazala kaka osamljena hiša, je Riko potrkal na šipo in dejal vozaču:

"Ustavite!"

Ko se je vozilo ustavilo in se je vozač ponovno obrnil, da bi prejel nadaljna naročila, se je zagledal naravnost v cev male svetle pištole.

"Izstopite!" je ukazal Riko.

Vozač je takoj spoznal precej neugoden položaj in se izkobilal iz avtomobila. Istočasno je Riko zavzel njegovo mesto. Pri tem pa je nepretrgoma imel svojo pištolo uperjeno na šoferja. Nekaj strokovnjaških gibov je zadostovalo in že je vozilo švignilo mimo presenečenega vozača.

Ob približno istem času so v Monte Carlu telefonsko zbudili policijskega ravnatelja. Ves zaspan je zagrabil za slušalko telefona, ki je bil nameščen na nočni omarici:

"Halo! Kaj pa je spet?"

"Vlom v kazino. Ali lahko takoj pridete?"

"V kazino? V katerih prostorih?"

"V prostorih dnevene blagajne. Izpraznili so jo do zadnje stotinke. Verjetno so pobrali milijone".

Policijski ravnatelj je skočil s postelje, telefoniral po avto in se z vso naglico oblekel. Ko je spodaj zaslišal prihajajoče vozilo, si je ravno pripenjal kravato. Hitel je po stonjicah navzdol in že je vozilo z njim dirjalo proti kazino. Na licu mesta je ugotovil tole:

Neznanec si je z rokama pokrival obraz in vzdihoval. V debelo železno blagajno, ki so jo uporabljali samo zato, da so v njo čez noč shranjevali denar do naslednjega jutra, ko so ponavadi delali obračune, je bilo vlomljeno. Na tleh pred blagajno je ležala odprta škatlja z vlomilskim orodjem. Dva policijska uradnika sta stala tu in pričakovala nadaljnjih ukazov.

Ko je policijski ravnatelj površno pregledal vso neljubo zadevščino, je vračal enega izmed stražnikov:

"Kdo pa je tale tu!"

"Imenuje se Peter Firbec in trdi, da je detektiv, ali..."

"To bomo na hitro ugotovili", je prekinil razgovor policijski ravnatelj hitro in nestržno. "Vašo legitimacijo prosim!" S temi besedami se je obrnil k Petru Firbeu, katerega so oči še vedno strahovito žgale.

"Ali mi lahko poveste", se je no pregledu papirjev zopet obrnil k Petru, "kako ste prišli semkaj in kaj se je tu zgodilo?"

Peter mu je povedal vse doživljaje do trenutka, ko mu je neznanec vrgel pest popra v oči.

"Kako pa to", je spraševal policijski ravnatelj dalje, "da ste vedeli..."

"Vedel sem samo to, da je - gotovo tudi vam dobro poznani - Riko Roland včeraj in predvčerajšnjim 'deal' v Milanu in sicer tako, da je moralo biti vsakemu kriminalistu jasno, da imajo njegovi tamkajšnji podvigi namen odvrniti pozornost od tistega kraja, kjer je imel opraviti svoje glavno mojstrsko delo. Zvedel sem, da mora biti Riko Roland tu in takoj se mi je tudi zdelo, da ne bo izpustil niti ene same noči."

Policijski ravnatelj je z naraščajočim zanimanjem poslušal, nato pa dejal:

"Da, šele sedaj mi je padlo v glavo, kdo ste prav za prav. V teh dneh ste bili v mojem uradu, na žalost sem bil zadržan, da bi vas osebno..."

Peter je z malo jezo pretrgal razgovor in dejal:

"Ali bi mi ne mogli takoj nekaj preskrbeti za moje oči..."

Peter si je skrbno izmival oči z borovo vodo in že kmalu je lahko tvegalo odpreti po eno oko.

Medtem je prispel blagajnik, ki so ga z vso naglico zbudili. Ugotovil je, da je vlomilec pobral okrog dva in pol milijona frankov, ki so mu jih posamezni krupijeji izročili sinoči.

Pričujoči so bili vsi osupli, samo Peter ni izgubil prisotnosti duha. Od časa do časa si je močil oči z borovo vodo. Nenadoma pa je spregovoril:

"To sem pričakoval. To je bil zadnji podvig Rika Rolanda. Sedaj bo odšel v pokoj. Z dva in pol milijona gotovine in z nekaj "tihih rezerv", ki izvirajo iz vlomov v Curihu, Berlinu in Milanu, bo kar dobro izhajal do konca življenja. Ni pa računal z menoj. Čeravno ga nisem videl, upam, da ga bom že v kratkem lahko izročil roki pravice. Ali mi lahko pokažete vlomilsko orodje, ki ga je pustil za seboj?" je dejal nenadoma.

"Kako pa veste, da je pustil neko vlomilsko orodje za seboj - niti besedice nismo o tem govorili in videti ga tudi niste mogli?" je vprašal eden izmed stražnikov, ki se je bal, da bi ga mogel policijski ravnatelj nahruliti, češ da je izdal uradno tajnost neznancu.

"Zares tega orodja nisem videl - ali bi rad ugotovil, ali je to isto orodje, ki je bilo ukradeno v milanskem kriminalnem muzeju in ga je Riko Roland uporabil naslednjo noč pri vladu v zlatarnico".

Prinesli so mu vlomilsko orodje. Peter ga je skrbno pregledoval. Nato je vzel iz kuverte, ki jo je imel v svojem notesu, tanek košček ponikljevine, ga položil na razpokano površino dleta in dejal:

"Vidite, gospod ravnatelj, kako se dobro ujema? Ta košček ponikljevine smo našli v Milanu v zlatarnici po izvršenem vladu. Dleto, od katerega je ponikljevina odpadla, je sedaj tu. Iz tega sledi, da je bilo pri obeh vladih porabljeno isto orodje. In to orodje so prejšnjo noč izmaknili v milanskem kriminalnem muzeju. Tako imamo zaključeno verigo treh zapovrstnih vladov. Zadnjega je gotovo izvršil Riko Roland in ta košček ponikljevine je dokaz, da je on tudi storilec obeh milanskih zločinov".

Pričujoči kriminalisti so z napetostjo sledili izvajanju Petra Firbea. Ko so še molče premišljevali o vsem dogodku, je vstopil policijski uradnik in javil, da želi neznani vozač nujno govoriti s policijskim ravnateljem.

Vozač je do podrobnosti pripovedoval svojo jutranjo dogodivščino, ki je končala tako, da mu je neznani par odpeljal avtomobil. Peter Firbec je takoj spoznal po pripovedovanju skrivnostne dvojice, Rika Rolanda in filmsko divo Liro Laro.

S policijskim ravnateljem sta se odpeljala na policijo. Ravnatelj je takoj ukazal brzozjavno naročiti vsem središčem sosednih držav, naj skrbno pazijo na popisani ukradeni avtomobil in oba begunca.

Štiri ure pozneje so telefonirali iz Toulona, da so našli jiskani avto zapuščen v nekem parku. O begunca pa ni nobenega sledu.

Zopet je spregovoril brzozjav in pol Evrope so alarmirali za obema begunca. In vse je bilo zopet brez uspeha.

Izgledalo je, da je par v Toulonu izginil z zemeljske površine. Gotovo ni bilo niti enega samega policijskega uradnika, ne samo v Toulonu, pač pa v vsej južni Franciji, ki ne bi napel vse svoje sile, da najde vlomila, saj je bila razpisana nagrada pol milijona frankov. Kljub temu je bilo vse zaman. Izpraznjeni taksi v Toulonu, to je bilo zadnje, kar je javnost zvedela o Riku Rolandu.

Peter Firbec je svojo zaveznico Giannino povabil v Monte Carlo, kjer sta na dolgih sprehodih stalno razpravljala samo o zadnjem podvigu Rika Rolanda. Vse možnosti sta v podrobnostih obravnavala in kovala načrte, ki sta jih čez pol ure zopet zavrгла.

Dnevi so potekali.

Vsa zadevščina je bila mučna tudi že zato, ker se je teorija Petra Firbe, da je to zadnji Rolandov podvig, polastila tudi ostalih kriminalistov. Vsi so soglašali v tem, da je sled za njim popolnoma zabrisana. Po svojih zadnjih uspehih bi bil v resnici Riko Roland naravnost blazen, če bi se ne umaknil v najbolj osamljeni kotiček sveta, da mirno uživa plodove svojega "dela". Nobena policija na tem svetu

ne bi mogla med milijoni rentnikov najti tistega, ki se je nekoč imenoval Riko Roland.

V teh dneh, ko so kriminalisti po vsem svetu že izgubili vsako upanje, da bi se moglo z imenom Rika Rolanda zaslužiti lepo vsoto denarja in veliko porcijo časti, je bila edino Giannina tista, ki je našla pot iz zagonetke.

Stalno je povdarjala, da je treba moža iskati samo preko ženske, na katero se je privezal. "Cherchez la femme", to geslo je tudi tu obveljalo. Če najdeš samičko, ti ne bo težko ujeti tudi samička.

Ko sta nekega jutra Peter in Giannina zopet kolovratila po razkošnih parkih Monte Carla in kakor ponavadi zopet razpravljala o Riku Rolandu, se je Giannina nenkrat ustavila in svojemu spremljevalcu s kazalcem na čelu hučkala: "Hollywood", je glasno zaklicala. "Ga že imamo! Nemudoma morava v Hollywood. Tam bova gotovo našla sledove za filmsko divo. Tam so zbrane vse niti filmskega sveta. Tam bova našla pot, ki naju privede do cilja".

Peter je samo trenotek premišljeval. Potem pa sta se oba napolnila v prvo potovalno pisarno, kjer sta poizvedovala, kdaj odide prvi parnik za Kalifornijo.

HITLER IN DRUGO BOJIŠČE

(Konec z 9 strani)

letal in oklopnih vozil je ostalo v Ukrajini in drugod. Nemška oborožitvena industrija težko šepa pod udarci zavezniškega letalstva. Luftwaffe životari s polomljenimi krili. Kako bo Hitler ubranil naskoke na zahodu in jugu Evrope, tega menda niti sam ne ve. Njegove skrbi so že tako velike in njegova nervoznost tako napeta, da bo v svojem prihodnjem govoru najbrže polemiziral ne samo z zavezniško propagando, pač pa celo s posameznimi uredništvi.

Samo notranjo fronto v Nemčiji pa je Hitler ocenil s temile besedami: "Če nemški narod ne prenese sedanje preizkušnje, ne bom pretočil niti ene same solze za njim; saj je ni vreden!" Ta stavek je Hitler povedal in dobro se ga je čulo tudi na radiu. Nemški poročevalski urad pa je iz radijske plošče, s katero so njegov govor še večkrat ponovili, ta stavek črtal.

Svojih zaveznikov se Hitler ni spomnil. Govoril je samo o nekdanjem zavezniku Italiji. Priznal je, da je laška predaja popolnoma spremenila njegove vojaške načrte. Tolažil je tudi nemški narod, da sedanje izkrcavanje zaveznikov na apeninskem polotoku v taki meri obremenjuje zavezniške mornarice, da skoraj ni misliti na kako novo izkrcavanje drugod.

H koncu se je Hitler obrnil do božje Previdnosti, ki jo je pred nekaj leti s tako prostaško surovostjo odklanjal, roteč jo, naj ga ne izbriše s sveta, ko ga je že enkrat določila za tako velike zgodovinske podvige. "Ponosen sem," je dejal diktator, "da mi je božja Previdnost poverila nalogo, da navdahnem svoj narod z močjo in vero!" Moč je lepa stvar in tega se zaveda tudi Hitler sam. Ali je ta moč nemškega naroda že močno izčrpana. Približno tako kakor pred 25 leti. Z močjo torej izgleda precej slabo. Tudi vera je lepa stvar. Zlasti taka, ki počiva na moči. Oba poima sta tesno povezana drug z drugim. Tega se je Hitler naučil v zadnjih štirih letih. Številni evropski narodi, ki jih je nemška vojaška sila vrgla ob tla, so bili prešibki, da bi se je ubranili in z izrabo moči, so izgubili tudi vero. Če Hitler torej priznava, da je nemška moč oslabela, potem je ž njo

izpodkopana tudi vera. Da je tako, je Hitler v svojem govoru nehote priznal tako nemškemu narodu, kakor ostali svetovni javnosti.

Drugo bojišče skrbi Hitlerja in verjetno ne bo dolgo, ko se bo iz skrbi rodilo dejstvo. Z drugim bojiščem se bo razkroj nemške moči samo še povečal in z njo bo omahnila tudi vera. Psihota nemškega naroda je zelo podobna oni pred 25 leti. Vsa nemška propaganda s Hitlerjem vred jo poskušata sicer prikriti, vendar usoda koraka svojo pot in pot nemškega naroda je pot popolne pogube.

POMOČ ROJAKOM PO VOJNI

Pred poldrugim letom sta Dobrodelni krožek slovenskih šolskih sester, žena in deklet v Kairu in Aleksandriji sprožila misel, da bi se zbiralo blago kot pomoč nesrečnim v Jugoslaviji, ki so bili od sovražnika popolnoma izropani. Poziv v "Bazovici" na Vidovdan 1942 ni ostal zastoj. Naše vrle žene in dekleta so z vso marljivostjo nabirale obnošeno obleko, čevlje, perilo in druge potrebščine. Proste ure so uporabile, da so iz vseh teh stvari preukrojile uporabna oblačila. Že precejšnje količine so nabrale in pripravile.

Osvobojenje se bliža s hitrimi koraki. Vsaj majhno zadoščenje pa bo napol nagim in razcapanim rojakom misel, da so na njihovo trpljenje mislili v tujini. Seveda bodo skromni slovenski prispevki, kakor je skromen ves naš narod. Vsaka, pa tudi najmanjša stvar pa prav pride siromakom.

Dobrodelna krožka slovenskih šolskih sester v Aleksandriji in v Kairu prosita ponovno vse one, ki imajo obnošena oblačila odveč, naj jih pošljejo č. sestram v Aleksandriji, 36, rue Menasse, Moharrem bey, v Kairu pa na naslov "Protection de la Jeune Fille", 8 rue Kawala. Prav posebno prosimo slovenske uslužbenke, da za stvar zainteresirajo svoje gospodarje, ki jim bodo z veseljem odstopili obnošeno blago. Seveda sprejemajo marljive nabiralke tudi denarne prispevke v ta namen.

PREKOMORSKI PREVOZI

V današnjih časih, ko je vprašanje drugega bojišča z vsakim dnem nujnejše, so tudi razprave za in proti vdoru na evropsko celino vedno pogostejše. Nestrokovnjaki imajo ponavadi le malo potrebnega upoštevanja za take podvige, ki zahtevajo ogromnega dela in zlasti sredstev, če želimo, da podvig tudi uspe.

Vprašanje prevoza vojsk preko večjih ali manjših razdalj je belilo glave že prastarim narodom na svetu. Polnih pet sto let pred Kristusovim rojstvom pripoveduje zgodovina, so divji perzijski rodovi z velikim številom čolnov na vesla poskušali prepeljati svoje vojake preko Male Azije in vdreti z njimi na takratno grško ozemlje. Grčija je bila v tistih časih najbolj cvetoča država na evropski celini. To takratno pomorsko invazijo v Evropo je preprečil tedaj grški državnik in narodni junak Temistokles, ki je grški državi zgradil veličastno vojno mornarico ter potolkel 1.490 pred Kristusom znatno močnejšo perzijsko mornarico pri Salamisu. Tako so hrabri Grki obranili svojo svobodo in poskus azijskega vdora v Evropo se je ponesrečil.

Tudi pozneje so se državniki in vojskovodje pogostokrat ukvarjali z mislijo prevoza velikega števila vojakov preko morja. Posebno so se v Srednjem veku izkazali Španci, ki so s svojimi "nepremagljivimi" armadami naskakovali Britanska otočja. Uspehov pa ni bilo.

Zopet je bil pred kakimi 150 leti Napoleon tisti, ki se je zelo vešče pripravljal za naskok na Anglijo. Z največjo skrbnostjo in večkrat pod osebnim vodstvom, je Napoleon pripravljal brodovje, ki je bilo v ta namen zgrajeno. Izbral je najboljše pomorščake in posvetoval se je z najboljšimi admirali, ki jih je premogla takratna zmogovita Francija. Tudi ti načrti so propadli.

Poskusi manjšega značaja so tudi naporji proti Rusom za izkrcavanje na Krimskem polotoku. V rusko-japonski vojni 1.1905 so Japonci prepeljali precejšnjo armado iz Japonske v Mandžurijo.

V prvi svetovni vojni pa so taki podvigi zavzeli že velik obseg. Pri veliki pomorski operaciji proti Dardanelam so zavezniki uporabili ogromno pomorsko vojno brodovje in posebno za take namene izvežbano moštvo. Izkrcavanje samo je uspelo, ali so se morali zavezniki kljub vsemu vendar le končno umakniti iz Galipolija.

Od prastarih časov pa vse do danes so veliki prevozi vojsk po morju zelo tvegani podvigi. V prvi vrsti je zato potrebna popolna nadoblast nad svetovnimi morji. Pa tudi samo to še ne zadostuje. Potrebna je tudi popolna premoč v zraku. Oboje so v tej vojni zavezniki že dosegli. Podvig pri Dieppu sicer ni uspel in vprašanje je, ali ni to bila samo generalna preizkušnja. Vsekakor je Dieppe očitno pokazal na vse eventualne napake in nedostatke takih podvigov. Britanci ne poznajo napuha in radi se učijo. Pripravljani so tudi plačati še tako visoko šolnino. Uspešna izkrcavanja v Siciliji in kasneje na laški celini so pokazala, da so se Britanci pri Dieppu marsičesa naučili.

Najtežja so izkrcavanja ob nemirnih obalah, kakor

je to bil slučaj v Maroku za Angleže in Amerikance. Kdor je to obalo obšel, posebno v okolici Casablanke, bo šele lahko razumel, kako tvegano je bilo anglo-ameriško podjetje. Ko sva prve dni po končani tuniški operaciji z angleškim majorjem g.H. brskala po ujetniških taboriščih za slovenskimi in hrvaškimi vojnimi ujetniki v okolici Casablanke, sva po zaslugi prijetnega ameriškega delovnega urnika imela kar nepričakovano prost popoldan. Mesto sva si ogledala že ob priliki najinega romanja od ene oblasti do druge, zato sva jo s preprosto domačinsko kočijo ucvrla naravnost na morje. Bila je to krasna peščena plaža, ali še nihče ni zaplaval proti orjaškim valovom, ki se tu neprestano penijo do 20 m višine. Da bi potolažili navdušene plavalce, so zgradili takoj za plažo velike bazene, ki so pred valovi popolnoma zavarovani in v teh pridejo plavalci na svoj račun. Približno tako, kakor v ljubljanski Iliriji, samo s to razliko, da od tam občuduješ ljubljanski grad in tivolske kstanje z Rožnikom v ozadju, tu pa se ti oko pase nad veličastvom prirode, ki tako razspično zapravlja ogromne energije tebi v veselje, mornarjem pa v smrt.

Zelo nerodna so tudi izkrcavanja ob peščenih obalah, v puščavskih in nerodovitnih predelih, kamor mora zavojevalec prepeljati s seboj vse, kar potrebuje vojak za svoje življenje. V takih slučajih je potrebna izredno skrbno organizirana redna prevozna služba.

Današnja vojska, ki mora preko večjih in manjših morskih daljav, pa mora še prav posebno računati s podmorniško vojsko, ki je bila že v prvi svetovni vojni strah in trepet zavezniškega brodovja. Tudi v sedanji vojni ni bilo boljše. Le z velikim trudom in še večjimi naporji se je zaveznikom posrečilo tudi to orožje skrhati na način, ki ga Nemci nikoli niso pričakovali. Še pred pol leta so govorili, da bodo izstradali Veliko Britanijo in da je vsak premik večjih vojaških edinic preko oceanov obsojen na smrt. Danes o teh stvareh govore že čisto drugače. Berlinski radijo, n.pr. sploh več ne omenja podmorniške vojne kot tistega faktorja, ki jamči za nemško zmago. Ravno v zadnjih dneh, ko se bliža petindvajsetletnica podpisa premirja, poskuša nemška propaganda prepričati nemško javnost, da je današnji položaj Nemčije vse drugačen, kakor pa je bil 1.1918. Med nemškimi argumenti, ki naj to dokažejo pa popolnoma manjka udeležba podmornic, ki so jim pred letom dni peli tako slavo.

Kljub vsem težkočam, s katerimi morajo zavezniki računati pri prekomorskem prevozu pa vemo, da so Amerikanci 1.1918 prepeljali na francosko fronto nad 1,800.000 mož. Koliko so svoje vojske prepeljali v tej vojni na Angleško, seveda ne bomo še tako hitro izvedeli, vendar je gotovo, da je število ameriških vojakov v Angliji, v Severni Ameriki, v Siciliji in Italiji, na Srednjem in Bližnjem vzhodu zelo, zelo veliko.

Šef oddelka za prevoz severoameriške vojske v Evropo, g.Frank Ross je pred kratkim objavil nekaj podatkov o tej stvari. On pravi med drugim, da je za prevoz enega milijona ameriških vojakov v Ev-

ropo potrebno 15 milijonov brutoregistrskih ton ladjevja. Za potrebe nepretrgane oskrbe pa je isti strokovnjak izračunal, da je potrebno dnevno po 18 kg tovora za vsako osebo. Iz vsega tega nam je razumljiva skrb, ki jo ameriški odgovorni krogi, kakor tudi britansko vrhovno poveljstvo, posvečajo gradnji in zaposlenju trgovske in vojne mornarice. Ali so Amerikanci tudi to vprašanje že rešili z množestveno produkcijo novih ladij in z zelo skrbno protipodmorniško službo.

Zv.Str.

PROPOVJEONIK

Vlak je, štekúci i sopúci, tromo odmicao vijugavom prugom. Nekakva željeznička šeptrlja, što se zaustavlja kod svake druge vrbe.

Poluprazni vagon ispunjen je duhanskim dimom i mlakim, pospanim raspoloženjem. Nekoliko se putnika tvrdoglavo prepire, a jedan red dremljivih baba kima po taktu vagonskih točkova. Iz njihovih košara proviruju pogledi pilića, smeteni i puni neshvaćanja.

Jedan mali pijetlić, valjda nekakvi peruati megaloman, stade se razmahivati krilima i nemilosrdno prašiti.

"Nosite te piliće do vruga!" razljuti se jedan nestrpljivi putnik. "Priča se o nekakvoj higijeni i javnim zdravstvenim mjerama, a nitko se još nije sjetio da napravi red s tim željezničkim kokošnjcima..."

"Ne slažem se s vama", upadne ozbiljno njegov susjed, tip marvinskog trgovca; (dotle je baba stručno i autoritativno lupila kokota po glavi, da mu je u tren oka ishlapila ambicija da poleti nebu pod oblake). "A zašto se ne slažem, pitate vi", retorski nastavi naslućeni trgovac marvom. "Zato, jer sve treba posmatrati sub spencijus enteritatis, što će reći pravedno i pošteno. Higijena, pa te zdravstvene mjere, moj dragi gospodine, to su vam pusta gospodska naklapanja! Recite mi, nije li svakome pametnom jasno, da ne može pod Bogom nikomu škoditi ovo par pahuljica, što lete po zraku. Velim vam, to je tek trgovina, prosta trgovina učenih glava, koje misle, da će nas, siromahe tek tako natociljati. Čitam ja, gospodo, mnogo, a još više razmišljam o onom što pročitam. I došao sam do nekih čudnih bilanca: te, tobože, pametne glave zapravo ni same ne znaju šta hoće. Jedan nešto smisli, a već ga tri druga psuju, da mu ne valja posao. A najopasnija čeljad su ti prokleti geniji, ta gamad je najviše kriva svemu zlu. Sjeti vam se takav genij, pa izumi aeroplan, pa bombu, pa podmornicu, pa, šta ti ja znam, sve i svašta, samo da napakosi ljudima. Gdegod se takav čovjek pojavi, nema više zapreka, nema više odmaranja, bolovanja, pa ni nadmudrivanja pa ni onih velikih govora koje tako rado naš svijet govori pa i sluša. A ima još danas budala, koje vide u ovakvom čovjeku čudo. Odahnuo bi, gospodo moja, svijet kad bi poslušali mene: trebalo bi sve te genije pohvatati i strpati u vreću ko mačiće ili štenad, pa u vodo s njima. Bio bi tada na svijetu mir i red! Ne bi bilo ratova, pa kad bi i došlo do njih, mi bi mogli lijepo da gledamo, kako drugi ratuju i rade, a mi bi mogli lijepo da se odmaramo. Po neki put bi nešto napisali, mnogo bi govorili i tako bi prošlo vrijeme do-svršetka rata!"

Vprašanje prekomorskih prevozov je še vedno težko, vendar pa tudi izvedljivo in v tem tiči tudi najboljši dokaz, da so Nemci to vojno že končno-veljavno izgubili, ker se jim ni posrečilo izolirati Velike Britanije in preprečiti množestvene prevoze ameriške vojske na evropska bojišča.

Že v prvi svetovni vojni je bila Amerika jeziček na tehtnici vojne sreče, in tudi v tej vojni ne bo drugače.

"Slušajte", upita neko, "pa zar je bilo reda onda kad još svijet nije ni čuo za tankove i aeroplane? Nisu li se ljudi uvijek tukli?"

"E, dragi gospodine, to zato, što onda još nije bilo kulture. Danas je lako pričati o solidarnosti ljudi, o poštenosti, o karakteru, o istini, o radu i naporima i drugim takvim glupostima. Kad imaš vlast sve je to od sporedne važnosti i sve se to može narediti ako bi već nekom budalu palo u glavu da so te stvari ozbiljno potrebne, ako ne za drugo, barem za kamuflažo..."

"Vi to zamišljate zbilja jednostavno i idealno, ali recite, ko će dokazati ljudima, da si radio za blagost naroda i domovine, već time što ništa nisi uradio, da si zaslužan za narod time što si šetao po velikim gradovima, pio kafu i viski i lijepo se proveo sa punim džepovima svakojakih valuta... Ja mislim, da sa ovom kamuflažom neće uspjeti..."

"Kako, ni govora. Zašto imamo diplomate, narodne poslanike i vodje naroda? To su načitani ljudi, koji mogu lako da stvar razjasne neukima. Čitao sam ja, moj gospodine, jedno učeno predavanje o mudrim teorijama. Anatomske ili atomske, tako su se nekako zvale. Možda i štatuarne ili štatutarne, zbilja ne mogu da se sjetim. Tamo je pisalo, svi mi i čitav naš svemir živimo v repu jednoga velikog majmuna. Taj majmun opet živi na nekom planetu u svemiru, koji, istotako, cijeli stane u rep jednoga većeg majmuna. Ovaj pak majmun živi u svemiru, koji stanuje u repu još većeg majmuna. I tako sve dalje u nedogled. Ali to još nije gotovo! Jer i svaki od majmuna našega svemira nosi u repu po jedan svemir, u kojemu ima na milijarde majmuna, čiji su repovi isto tako puni svemirova s majmunima i tko bi napokon tome dogledao kraj. Ja sam mnogo mislio dok mi je to postalo jasno i sada tek vidim, kako je to veličanstveno. I, da znate napisao sam čak i neki red za sve te majmune i svemirove. Treba samo objasniti svima ljudima, kako su naši ratovi nevažni prema uzvišenosti svemira. To je čak mnogo jasnije od one: Sjeti se čovječe, da si iz praha... Kažem vam, ljudi jedva čekaju, da im se dade prilika da budu ljudi..."

Završio je ozbiljno kao što je i započeo, i stao se spremati.

"Bog, braćo!" Oprostio se. "Nemojte štogod zamjeriti!"

Kad je vlak krenuo, suputnici su se već bili oporavili od dubokoumnih teorija marvinskoga trgovca.

"Sada su mi barem jasne dvije stvari", reče rezignirano gospodin koji je pokušao raspravljati s govornikom: "Shvaćam zašto su toliko pune ludnice i spoznajem, kako su izgledali pravi začetnici "reformatori".

Trpod latnika

ISTRI

(Spevao: **Krsto Mihotić**)

Sirotnice, robinjice,
Istro naša mila,
Zle sudbine oblčina
Crna te ovila.
Opustešc tvoja polja
I seoca mala,
Odkjekuje bez prestanka
Jauk s tvojih žala
Sva si bolna, zaplakana
I bič tebe bije;
Mila zemljo, toplog sunca
Nema da te grije.
Napuštena prozivljuješ
Najstrašnije dane,
I rodjenom redčju zborit
Dušmanin ti brane.
Al' ne kloni! Imaj nade!
Mi mislimo na te,
Nedalekog jednog dana
Ginućemo za te!

JUGOSLOVANSKO BOJIŠČE. Borbe v Sloveniji se nadaljujejo. Nemci poskušajo z vso silo uničiti odpor domoljubov, zlasti na Snežniku, Nanosu in Trnovskem gozdu. Ogorčene borbe se nadaljujejo tudi v Gorjancih. - V Hrvaškem Primorju se uporniki zlasti dobro drže ob obali in na otokih. - V zadnjih dneh je A.F.I. javil, da so tudi čete generala Draže Mihajlovića na več točkah prešle v napad. - General Wilson je naslovil na prebivalstvo Jugoslavije poslanico, v kateri je povedal, da bodo vsi, ki se upirajo sovražniku prejeli pomoč od zaveznikov, da pa so vsi tisti, ki s sovražnikom sodelujejo, sovražniki Združenih narodov. General Wilson je pozval vse tiste, ki so bili zapeljani, naj takoj zapuste nemško službo.

V LONDONU SO USTANOVILI KROŽEK MLADIH SLOVENCEV. Že več časa prinaša londonski radio v slovenščini poročila in pomenke mladih Slovencev, ki obveščajo rojake v tujini o dogodkih v domovini, obenem pa tolmačijo svoje misli o današnjem razvoju stvari doma in pripravljajo načrte za bodočnost. Pomenke mladih Slovencev so zelo zanimivi.

NEMCI V SEVERNEM JADRANU. Po podpisu italijanske predaje je bilo v Trstu okrog 4000 nemških vojakov. Medtem se je to število povečalo na okrog 12000. V ladjedelnici S.Marco so Nemci zamenjali vse italijanske inženirje in vodilne uradnike. Prav v zadnjem času pa so nekatere posebno goreče fašiste zopet vzeli v službo. "Stabilimento tecnico" obratuje zelo omejeno. Večina oddelkov je zaprtih. Javna skladišča upravljajo Nemci in tudi tržaško luko so prevzeli v svoje roke. Tržaška rafinerija je pričela zopet z delom, glavni nameščenci pa so samo Nemci. Protiletalsko obrambo imajo v rokah izključno samo Nemci, vendar pa je obramba znatno manjša, kakor pa je bila poprej. Na letališču v Portorose je nekaj malega nemških lovskih letal. - V Tržiču so Nemci zasedli ladjedelnico in tovarno letal. Že več časa vztrajno krožijo vesti, da bodo Nemci tovarno letal opustili in iz nje napravili

veliko delavnico za popravila vseh vrst nemških letal. V Tržiču tudi sestavljajo Nemci male "žepne podmornice" za obrambo Jadrana. Delo gre pa le počasi izpod rok. - Potem, ko so Nemci očistili okoličico Reke, so pripeljali v Reko veliko število nemških delavcev in inženirjev. Torpedno tovarno upravljajo sami, ravno tako tudi ladjedelnico, vendar pa je v ladjedelnici delo ustavljeno. V Puli so Nemci zasedli vse trdnjavske naprave. Tako tudi arzenal. V luki so dobili večje število italijanskih M.A.S.-ov, nekaj torpedovk, rušilcev in večje število pomožnih vojnih ladij. Večino ladij so ponovno opremili. Nekateri viri poročajo, da je bil v Puli vsidran tudi jugoslovanski rušilec "Dubrovnik". Ves severni Jadran pa Nemci nadzirajo v glavnem z letali. Večino ma so to starejše tipe šolskih letal. - Italijanskega vojaštva, ki je ostalo zvesto Mussoliniju je zelo malo, zato pa miličnikov vse polno. Represalije proti Slovincem se nadaljuje brezobzirno.

MESSE — BADOGLIJEV POMAGAČ. Maršal Messe, ki je bil do nedavnega vojni ujetnik in generala Barardi in Orlando so dospeli v Alžir. (S temi gospodi se je prve dni junija vozil naš urednik v letalu iz Orana v Casablanko). Vsi trije italijanski častniki bodo prideleni italijanski vladi. Maršal Messe pa bo pomočnik Badoglija.

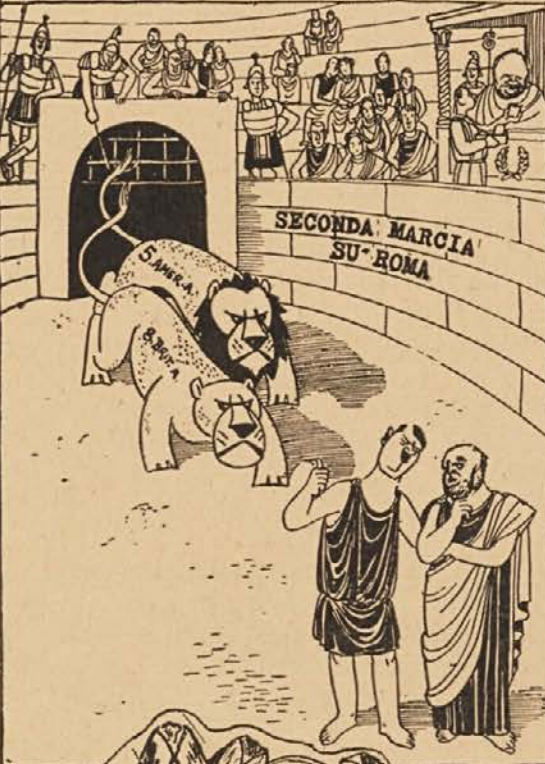
GENERAL ROATTA. Uradno javljajo iz Vrhovnega poveljstva Severne Afrike, da je bil odstavljen general Roatta kot šef ital. gen. štaba. Upamo, da bo prejel tudi zasluženo kazen.

POPLAH V BALKANSKIH DRŽAVAH. Sestanek turškega ministra za zunanje zadeve z g.Ednom v Kairu je izzval v balkanskih državah veliko vznemirjenje. Posebno hudo so se tega ustrašili na Bolgarskem. Iz Carigrada poročajo o velikih demonstracijah, ki so se vršile po nekaterih mestih. Tudi v Sofiji je prišlo do demonstracij proti bolgarski vladi. Vlada je pričela z evakuacijo prebivalstva, ki živi ob bolgarsko-turški meji. V splošnem prevladuje mnenje, da bodo Nemci pustili Bolgare na cedilu, če bi jih napadli Turki. - Tudi v Romuniji vlada splošna panika ne samo zaradi turške nevarnosti, pač pa posebno zaradi neprestanega napredovanja sovjetske vojske, ki se z naglimi koraki bliža romunski meji. Približno enako je razpoloženje tudi na Madjarskem. Splošno vlada v Carigradu prepričanje, da bo prišlo do vstaje na vsem Balkanu v trenutku, ko bodo prvi sovjetski vojaki prišli na Prut.

V SKLAD "BAZOVICE" SO DAROVALI: g.Polde Z. P.Eg. 50.-; g.Pavšič & Ko. 30.-; g.Potočnik 100.-; gđč. Albina Drole 100.-; gđč. Štefanija Nardin 50.-; gđč.Dora Čotar 50.-; gđč.Urška Mele50.-; gđč.Judita Krpan 20.-; N.N. 25.-; N.N. 10.-; gđč.Angela Uršič 25.-; Grupa motornih torpiljark 535.-; skupno P.Eg.1045.-.

V SKLAD "ŠOTORSKE KNJIŽNICE" PA SO DAROVALI: g.Gruden P.Eg. 5.-; De Nobile 5.-; gđč. Angela Uršič 50.-; skupno P.Eg. 60.-. VSEM DAROVALCEM ISKRENA HVALA!

ČUK NA PALCI

Imate vručicu g. Dolfe?

ASPIRIN

pomaže!

BERLIN ČUKO MOJE!

DANES GOVORI FÜHRER
ACHTUNG! 8. Nov.
Der Führer spricht!

16 strani...

MALI NESPORAZUM...

NEIZPOLNJENE SANJE...

Zopet nova preproga za Goeringa?
Ne, majn Furer, seznam izgub iz Rusije.

VSISVETI V RAJHU

TRAŽIMO

JEDNOG SLOVENCA ZA VRLO FINI I UNOSAN POSAO! PARTIJSKA PRIPADNOST I ZANAT OD SPOREDNE SU VAŽNOSTI! USLOV: UKRIVLJENA KIČMA, VELIKA AMBICIJA I AMPIBIJSKO MIŠLJENJE. - ADRESU DAJE REDAKCIJA "ČUKA NA PALCI".